

a kısa metraj

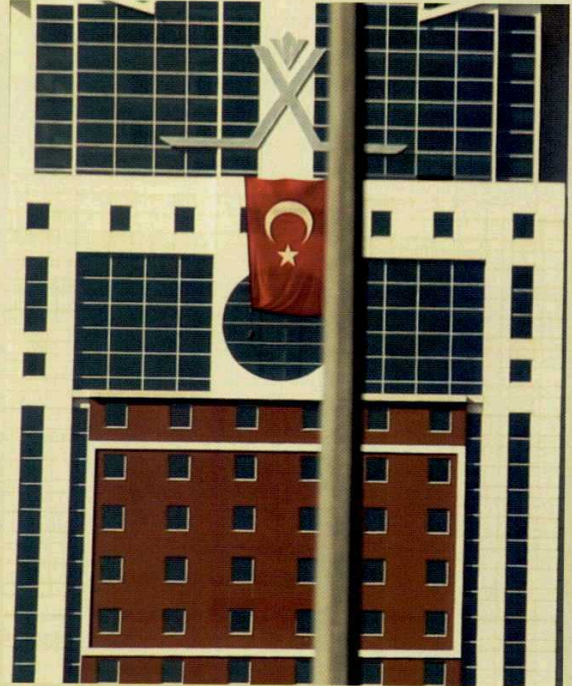
YERSİZ YURTSUZ KISALAR

İstanbul Modern'in Eylül ayı sinema programı **Biz de Varız!**, geçtiğimiz birkaç yılın vizyonda yeterince şans bulamamış ya da henüz vizyona girmemiş başarılı uzun metrajlarının yanında, **Yersiz** ve **Yurtsuz** başlıkları altında, son iki yılda üretilmiş toplam 17 kısa filme de yer verdi. Bu seçki bize, kısa filmlerin de buraya ve dünyaya dair söyleyecek çok şeyi olduğunu bir kez daha hatırlatıyor.

■ DİLEK AYDIN

İstanbul Modern'in birçok sinefil için uğrak yeri olmasını sağlayan film programı geçtiğimiz ay kısa film severler için de bir sürpriz yaptı ve son iki yılda festivallerde gösterilen ve dikkat çeken kısa filmlerden bir seçki sundu. Belgesel ve kurmaca filmlerin bir arada bulunduğu bu seçkiyi bir bütün olarak ele almak, son dönem kısa filmlerin halletiruhiyesi üzerine de konuşma imkânı veriyor. Bu 17 kısa filmde baktığımızda seçkinin 'Yersiz' ve 'Yurtsuz' olarak iki bölüme ayrılmış olmasının anlamını da daha iyi anlıyoruz; öyle ki bu filmlerin hemen hepsi, yaşanan yere dair bir tedirginlik ve bir yere ait olmak ya da olamamakla ilgili bir tekinsizlik çağrışımı yapıyor.

Birbirinden farklı tarzlarda yapılmış, farklı uzunluklardaki bu kısa filmlerin -ki aralarında şehrin beton yığını haline gelmesini ele alan benim yönettiğim *Şehri Terk Edin* (2011) de yer alıyor- günümüzde öne çıkan belli toplumsal olgulara ve duyarlılıklara karşılık geliyor olması özellikle düşündürücü. Geçtiğimiz yıl birçok festivalde gösterilen *Son Amazon* (Elif Demoğlu, 2011) bir yandan bize gerçekliği sorgulatırken diğer yandan, köklerimizde nereden geldiğini bilme baskısını ve doğduğumuz yerle yaşadığımız yer arasındaki ikilemleri de hatırlatıyor. Yaşadığımız ülkenin karanlık geçmişine dair, fark etmemenin fark etmekten daha zor olduğu bazı soruları dile getiren *Toros Canavarı* (Fırat Yavuz, 2011), 1982 (Yıldırım Yıldırım, 2012), *Kayıt Dışı* (Ali Yılmaz, 2011) gibi filmler, genç kuşağın miras aldığı travmaları ve yaşanan yere dair tekin-

Bayrakları Seven Şehir sadece otuz saniyede bize şehrin milliyetçi söylemi neredeyse bir yarış halinde tekrar tekrar üreten ve belki de artık kanıksadığımız bayrak sevdasını gösteriyor.

TESTRİST

siz bir hissi de beraberinde getiriyor. Bu hissi bir izlek olarak kullanıp geçmişe değil de bugüne dair bir şeyler söylemeye çalışan filmler de var. *Bir Yumruk Bir Umut* (Melih Mert Baykal, 2011) polise taş atan çocukları "hayata kazandırma" projesiyle boksa başlamış bir kız çocuğunun taş atmak yerine yumruk sallamaya yönlendirilmesini anlatıyor. *Ali Ata Bak* (Orhan İnce, 2011) ise ana dilde eğitim mevzusuna bakarken kültürel aidiyet konusuna vurgu yapıyor.

Erkek egemen bir toplumun ya da iktidarın kendisinin yarattığı travmalar bu ülkede yaşayan kadınlar ve erkekler için pek yabancı kavramlar sayılmaz. Yine de her gün medya tarafından yeniden üretilen ve toplumun her seviyesinin yaşamak zorunda kaldığı bu travmaların yarattığı sonuçlara farklı açılardan bakmak mümkün. *Gassal* (Merve İnce, 2011) bir yandan böyle bir travmayla sarılı bir kadın hikâyesi anlatırken bir yandan bu toprakların geçmişinin bir parçası olan Yunan mitolojisine de göndermelerde bulunuyor. *Direk Aşk* (Ertuğ Tükeçioğlu, 2012) ise kadınların bir türlü doğru erkeği bulamaması klişesiyle dalga geçiyor. Eski bir Türk filminden kısa bir parça kullanılarak yapılan *Samanyolu* (Aslı Toy, 2011) zihnimizde yer etmiş ve içinde büyüdüğümüz kültüre dair bir kadınlık imgesini bir nevi yapıbozuma uğrattırıyor. *Garotte* (Deniz Tarsus, 2011) patriyarkanın mekanizmalarının evde ya da işte değişmediğinin altını çiziyor. *Edra'nın Kaderi* (Can Eren, 2011) ise yine aşına olduğumuz takıntılı anne-oğul ilişkisini biraz karikatürize ederek ele alıyor.

Postmodern dünyanın ve kapitalizmin yarattığı sancılarını böyle bir seçkide kendine yer bulması kaçınılmaz. *Ardamardar'dan Milyonlar Kazandıracak Dahiyane Fikirler* (Arda Uysal, 2011) tam da bu sancılara cevap ararken aynı mekanizmanın ürününe dönüşen fikirler sunarak aslında matrak bir sistem eleştirisi yapıyor. *Master Plan* (Tolga H.

Yüceli) ise bireyin hep daha büyük bir resmin parçası olma mecburiyetini ve arzusunu, yeri ve zamanı belli olmayan tekinsiz bir atmosferde ele alıyor.

ÂNİ YAKALAMAK

Bu sembolik ve politik düzlemin dışında, doğrudan şehirle/yaşanan yerle ilişkili olan filmler de seçkide kendine yer bulmuş. *Ben Geldim Gidiyorum* (Metin Akdemir, 2011) her gün arşınladığımız sokaklardaki bazı seslerin sahiplerini bir adım daha yakına getirirken, *Bayrakları Seven Şehir* (Levent Çetin, 2011) sadece otuz saniyede bize şehrin milliyetçi söylemi neredeyse bir yarış halinde tekrar tekrar üreten ve belki de artık kanıksadığımız bayrak sevdasını gösteriyor. Alışılmadık animasyon tekniğiyle dikkat çeken *Tetrast* (Melis Bilgin, 2012) de şehrin değişen ve yıkıcı bir sona yaklaşan dokusunu farklı bir gözle görmemizi sağlıyor.

Fena halde "buraya" (bir ülkeye ya da bir şehre) ait olmakla hiçbir yere ait olmamak ya da aslında her yere ait olmak arasında gidip gelen bu filmlerin kolektif bilincimizde ve toplumsal belleğimizde yer edinmiş konulara karşılık gelmesi, Türkiye'deki kısa film üretiminin zamanın ve mekânın nabzını tutmaktaki başarısını göstermesi açısından oldukça önemli. Aslında kısa filmler vizyon hesaplarından uzak, daha özgürce yapılabilmemiş filmler olduğundan, böyle bir nabız tutma ve âni yakalamaya uzun metraj filmlerden daha dolaysızca vakıf olabiliyorlar. Kısa filmlerin toplumsal olgularla bilerek ya da bilmeden kurduğu bu bağlar ve kendi aralarında yakaladıkları ortaklıklar benzer seçkilerle görünür kılınıyor, tüm bu konular üzerine düşünme ve konuşma şansı doğuruyor. Tam da bu yüzden, kısa film seçkilerinin toplumların sinemasal bir seyir defteri olarak en az uzun metraj film seçkileri kadar ciddiye alınması gerekiyor. □